

नुकसानीचा प्रकार

या किडीची अळी अवस्था पिकांना नुकसान पोहचविते. सुरुवातीच्या अवस्थेतील अळ्या पानाचा हिरवा भाग खरवडून खातात. त्यामुळे पानावर पांढरे चट्टे दिसतात. मोठ्या अळ्या पाने कुस्तडून खातात. त्यामुळे पानांना छिद्रे दिसतात. अळी पोंग्यामध्ये शिरून आत खाते. पानांना छिद्रे व पोंग्यामध्ये अळीची विष्ठा ही चिन्हे या अळीच्या प्रादुर्भावाची आहेत. या किडीच्या प्रादुर्भावामुळे ३० ते ६० टक्क्यापर्यंत उत्पादनात घट येते.

जीवनक्रम

मादी पतंग पानावर पुंजक्यामध्ये अंडी घालते. एका पुंजक्यात १०० ते २०० अंडी असतात. एक मादी १५०० ते २००० अंडी घालते. अंड्यातून २ ते ३ दिवसात अळ्या बाहेर निघतात. अळीची वाढ १४ ते ३० दिवसात पूर्ण होते व जमिनीमध्ये कोषावस्थेत जाते. कोषावस्था ८ ते ३० दिवसाची असते. पतंग जवळपास १० दिवस जगतात. अशाप्रकारे ३० ते ८० दिवसामध्ये एक जीवनक्रम पूर्ण होतो.

व्यवस्थापन

- जमिनीची खोल नांगरट करावी.
- अंडीपुंज व अळ्या हाताने वेचून नष्ट कराव्यात.
- ५ टक्के निंबोळी अर्काची फवारणी करावी.
- या किडीचे नैसर्गिक शत्रु जसे परोपजीवी कीटक (ट्रायकोग्रामा, टिलेनोमस, चिलोनस) व परभक्षी कीटक यांचे संवर्धन करावे.
- बीटी (बॅसिलस थुरिनजियेन्सीस), नोमुरिया रिलाय या जैविक कीटकनाशकाची फवारणी करावी.

ट्रायकोग्रामा

कॅम्पोलेटीस

रोगनास्त अळी

- केंद्रीय कीटकनाशक मंडळ, फरिदाबाद द्वारे या किडीसाठी पुढील किटकनाशकाची तात्पुरती शिफारस केली आहे.
- कार्बोफ्युरॉन ३ टक्के सीजी : ३३ किलो / हे.
- फोरेट १० टक्के सीजी : १० किलो / हे.
- थायामिथाॅक्झाम १२.६ + लॅमडा साहॅलोथ्रिन ९.५ टक्के डोडसी : १२५ मि.लि. / हे. / ५०० लि. पाणी.
- क्लोरेन्ट्रानिलीप्रोल १८.५ टक्के एससी : १५० मि.लि. / हे. / ५०० लि. पाणी.

ही कीड बहुभक्षी खादाड असून प्रसार होण्याचा वेग जास्त असल्यामुळे तात्काळ उपाययोजना केल्यास तिचे यशस्वीरित्या व्यवस्थापन होईल.

मार्गदर्शक

डॉ. अशोक ढवण

कुलगुरु, वनामकृवि, परभणी

प्रकाशक

डॉ. पी.जी. इंगोले

संचालक विस्तार शिक्षण, वनामकृवि, परभणी

मका पिकावरील नवीन कीड अमेरिकन लष्करी अळी

पी.आर. इंवर, बी.व्ही. भेटे, एन.ई. जायेवार,
ए.जी. बडगुजर, के.जी. अंभुरे

पिकावरील कीड रोग सर्वेक्षण व सल्ला प्रकल्प (क्रॉपसेंप)

कृषि कीटकशास्त्र विभाग

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी
कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन

मका पिकावरील नवीन कीड अमेरिकन लष्करी अळी

- मका पिकावर नवीन लष्करी अळीचा प्रादुर्भाव आढळून येत आहे.
- या किडीस इंग्रजीमध्ये Fall armyworm असे म्हणतात.
- शास्त्रीय नाव : *Spodoptera frugiperda*
- या किडीचे मुळस्थान अमेरिका खंडातील देशामध्ये आहे.
- २०१५ पर्यंत अमेरिका खंडातील देशाशिवाय इतर कोणत्याही खंडातील देशामध्ये या किडीचा प्रादुर्भाव आढळून आला नव्हता.
- परंतु आफ्रीका खंडातील नाजेरिया, बेनीन आणि टोगो येथे २०१६ आणि घाना येथे २०१७ मध्ये या किडीचा प्रादुर्भाव मोठ्या प्रमाणात आढळून आला.
- आशिया खंडामध्ये सर्वप्रथम भारतामध्ये मे २०१८ मध्ये दक्षिण कर्नाटकातील जिल्ह्यामध्ये मका पिकावर या लष्करी अळीची नोंद झाली आहे.
- मराठवाड्यामध्ये सप्टेंबर मध्ये नांदेड जिल्ह्यामध्ये या किडीचा मक्यावर मोठ्या प्रमाणात प्रादुर्भाव आढळून आला आहे. तसेच महाराष्ट्रातील इतर जिल्ह्यामध्ये देखील ही कीड आढळून येत आहे.
- ही कीड आपल्या देशामध्ये नवीन आहे. त्यामुळे शेतकरी बांधवांनी ओळखता येणार नाही. तसेच या किडीची एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी प्रसार होण्याची क्षमता जास्त आहे व ही बहुभक्षी, खादाड असल्यामुळे या किडीकडे विशेष लक्ष देण्याची गरज आहे.
- ही कीड नवीन असल्यामुळे आपल्या देशामध्ये या किडीविषयी संशोधन झाले नाही. परंतु इतर देशातील संशोधनाचा अभ्यास करून प्रस्तुत लेखामध्ये या नवीन लष्करी अळीबद्दल माहिती दिली आहे.

ओळख

पतंग : या पतंगाचे समोरचे पंख करडया व तपकिरी रंगाचे असून पंखाच्या टोकाकडे व मध्यभागी पांढरे ठिपके असतात. या पतंगाचे मागील पंख चमकदार पांढरी असतात. पतंग निशाचर असून संध्याकाळी मिलनासाठी जास्त सक्रीय असतात.

मादी

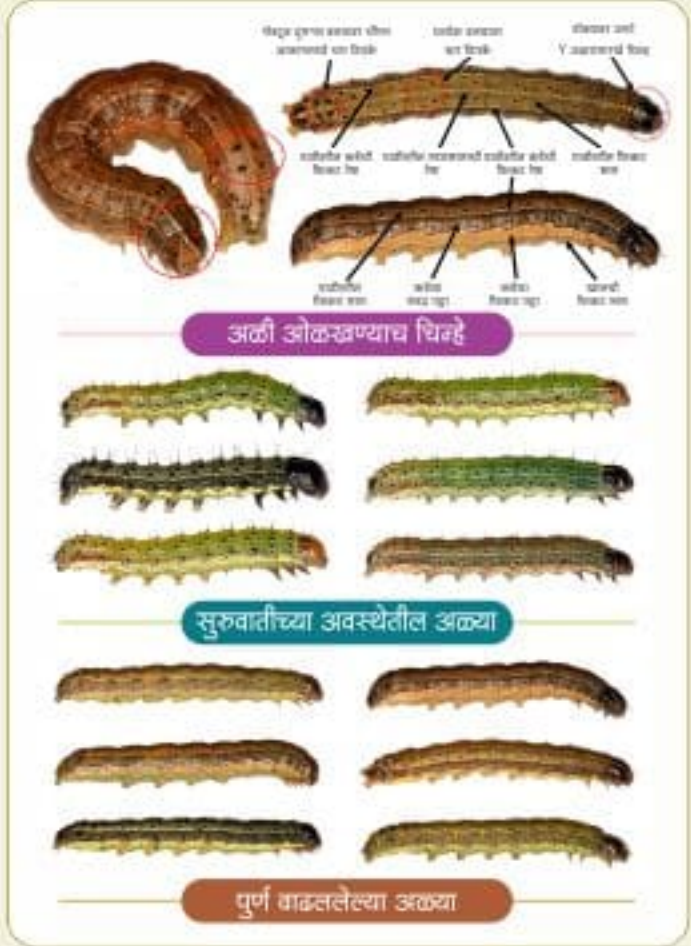
नर

अंडी : अंडी पुंजक्यात घातली जातात. अंडी घुमटाच्या आकाराची, मळकट पांढरी ते करडया रंगाची असतात.

अळी : पूर्ण वाढलेली अळी ३.१ ते ३.८ सें.मी. लांब असते. अळीचा रंग फिकट हिरवा ते जवळपास काळा असतो. पाठीवर फिकट पिवळ्या रंगाच्या तीन रेषा असतात.

डोक्यावर उलटया इंग्रजी Y अक्षरासारखे चिन्ह असते तर कडेने लालसर तपकिरी पट्टा असतो. तसेच शरीरावर काळे ठिपके असतात.

कोष : कोष लालसर तपकिरी रंगाचे असतात.

खाद्य वनस्पती

ही बहुभक्षी कीड आहे. ही कीड ८० च्यावर तृणधान्ये, तेलवर्गीय व भाजीपाला पिकावर उपजिविका करते. ही कीड प्रामुख्याने मका, भात, ज्वारी, ऊस व बर्म्युडा गवत यावर प्रामुख्याने प्रादुर्भाव करते. याशिवाय सोयाबीन, कापूस, भुईमुग, कांदा, टोमॅटो, कोबीवर्गीय भाजीपाला, भोपळावर्गीय भाजीपाला इत्यादी पिकावर उपजिविका करते.

